

Latvijas Disleksijas biedrība
Elvīras iela 13b-36, Rīga, LV-1083
Reģ. Nr. 40008179928
AS Swedbank, IBAN: LV85HABA05510131236538
Tālrunis 29494994
e-pasts: info@disleksija.lv

Izglītības un zinātnes ministrijas
valsts sekretārei
Līgai Lejiņai
Vaļņu iela 2, Rīga,
LV-1050, Latvija
liga.lejina@izm.gov.lv

2017.g. 3. aprīlī, Rīgā

Par līdzdalības pārkāpumiem IZM darba grupā par izglītojamo ar speciālām vajadzībām sniedzamo pakalpojumu izmaksu modeļa izstrādei

Vēlamies norādīt uz darba grupas vadītājas I. Ivānes un tās sekretāres Dz. Mergupes-Kutraites darbībām un darba stilu, pilnībā ignorējot atsevišķu darba grupas dalībnieku (nevalstisko organizāciju pārstāvju) viedokļus un izslēdzot kvalitatīvam, informētam procesam svarīgu jautājumu analīzi un no tā izrietošu secinājumu un darbību iespēju, kā arī manipulējot ar dienas kārtību, darba grupas rezultātiem un protokoliem. Tas ir pretēji Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. pantā noteiktajiem labas pārvaldības principiem, ignorējot sabiedrības intereses.

A. Neskaidra izstrādājamā regulējuma virzība un iesaistītās puses

1. Nav saprotams, kas piedalās skolēniem ar mācīšanās un valodas traucējumiem nodrošināmā izglītības pakalpojumu groza izstrādē. Lai gan tas ir minētās darba grupas uzdevums un visi grupas dalībnieki pie pakalpojumu struktūras un konkrētā nodrošinājuma strādāja kopš 2016. gada jūnija, tostarp arī Latvijas Disleksijas biedrība (turpmāk LDB), sniedzot detalizētus un argumentētus priekšlikumus par šo divu speciālo vajadzību grupu nodrošinājumu un šo speciālo vajadzību identifikācijas veidiem. LDB pārstāvji pakalpojumu grozā iekļāva individuālā IKT, standarta programmatūras kā teksta labošanas rīki un mācību audiogrāmatu nodrošinājumu. Tāpat LDB pārstāvji vairākkārt norādīja, ka specifiskus mācīšanās traucējumus nosaka ar prasmju testiem, ne ar IQ testiem, kas ir līdzšinējā prakse Latvijā. LDB, balstoties uz pētījumiem un citu valstu praksi, norādīja, ka līdzšinējā prakse ir nepareiza, jo specifiski mācīšanās traucējumi (turpmāk – SMT) nav atkarīgi no skolēna kopējām spējām – tie ir sastopami arī vidēju un augstu spēju skolēniem, kurus pašreiz pedagoģiski medicīniskās komisijas pilnībā ignorē. Tomēr, neskatoties uz mūsu

vairākkārtējiem iesniegumiem, mūsu priekšlikumi bez argumentācijas un skaidrojumiem tik nomainīti ar citiem (ka specifiskus mācīšanās traucējumus nosaka ar IQ testiem un medicīniskām pārbaudēm), nenorādot, kas ir šo labojumu iesniedzējs un izslēdzot argumentētu diskusiju par šiem jautājumiem. **Mēs uzskatām, ka noraidot mūsu priekšlikumus un pieņemot citus, ir jābūt norādītam to autoram un nepieciešams pamatot šos priekšlikumus un apspriest tos klātienē darba grupā.**

2. Lūdzām darba grupas vadībai tās darbā iesaistīt VISC ierēdņus un akadēmiskās vides pārstāvjus, lai panāktu, ka visas diskusijas par pakalpojuma groza veidošanu ir atklātas un sabiedrības interesēs, un mēs varētu par to pārliecināties. Grupas vadība šo lūgumu un līdz ar to atklātas argumentācijas procesu ignorēja.

2017.g. 12. janvārī saņēmām jaunu SMT pakalpojuma groza redakciju, kurā bija mainīta gan iepriekšējā varianta struktūra, gan saturs, atkal parādoties tādiem absurdiem ieteikumiem kā “palīgīdzekļi, kas uzlabo teksta uztveri”, kurus LDB jau daudzkārt ir atspēkojusi ar starptautisku pētījumu secinājumiem. LDB uz šo nekonsekvenci norādīja gan elektroniski, gan pēc tam 2017.g. 13. janvāra sēdē. Īvāne šos iebildumus ignorēja, neļaujot atbildēt pat LU pārstāvei M. Raščevskai, kas piedalījās sēdē un, iespējams, arī bija veikto labojumu autore.

Īvāne darba grupai solīja LU un citu Latvijas pedagoģisko augstskolu mācībspēku papildinātu SMT pakalpojumu groza nosūtīt līdz 2017. g. februāra beigām. Tas nav ticis izdarīts – LDB pārstāvji šādu atjaunotu materiālu nav saņēmuši līdz pat šim mirklim.

B. Izvairšanās no situācijas analīzes un atklātas diskusijas

Šobrīd Latvijā skolēnu skaits ar speciālām vajadzībām vidusskolas posmā dramatiski samazinās – lai gan 2012. gadā 7.-9. klasēs tādu skolēnu bija 1531 (neskaitot skolēnus ar garīgās attīstības traucējumiem, tātad, faktiski vienīgo grupu, kam vispārējās vidusskolas programma varētu būt nepiemērota). 2012. gadā vidusskolas 10-12. klasēs skolēnu ar speciālām vajadzībām bija tikai 122, tas ir, vidusskolā izglītību turpina mazāk par 8% bērnu ar speciālām vajadzībām no tiem, kas bija identificēti pamatskolā (jaunāki dati uzrāda līdzīgas tendences). Skolēnu ar specifiskiem mācīšanās traucējumiem vidusskolā nav vispār. Šāda situācija ir pretēja starptautiskajai praksei, piemēram, pretēji Eiropas Speciālās izglītības attīstības aģentūras norādījumiem, kas iesaka, ka speciālo vajadzību pakalpojumam jābūt pēctecīgam, un faktam, ka starptautiski skolēni ar SMT ir lielākā speciālo vajadzību grupa (2-6% no visiem skolēniem)¹, kas turpina mācīties arī prestižākajās universitātes. Tāpēc, pirms izstrādāt jaunu regulējumu, vēlējāmie noskaidrot esošās situācijas Latvijā skaidrojumu un panākt izmaiņas, lai pārtrauktu šo praksi jau darba grupas darbības ietvarā.

¹ <http://www.oecd.org/edu/school/35779248.pdf>, 2. lpp, skatīts 02.04.2017.

3. Darba grupas vadība 2016.g. decembrī solīja iekļaut 2017.g. 13. janvāra darba grupas dienaskārtībā SMT klašu un skolu mācību kvalitātes analīzi, kuru lūdzām sniegt VISC pārstāvjiem. Pretēji norunai, bez jebkādiem paskaidrojumiem šis jautājums netika iekļauts janvārī izsūtītajā darba kārtībā. Pirms tam darba grupas vadība lika LDB pārstāvjiem pamatot, kāpēc šāda analīze ir vajadzīga un prasījusi citu grupas dalībnieku akceptu tai. LDB formulēja jautājumus, kas ļautu analizēt izglītības kvalitāti skolēniem ar SMT. IZM darba grupas vadība tos ignorēja, 2017.g. 13. janvāra sēdē izdalot tikai nepastrādātus VISC datus, izvairoties no to analīzes un neatbildot uz iepriekš rakstiski uzdotajiem jautājumiem.
4. Vairakkārt lūdzām darba grupas vadību – gan klātienē, gan elektroniski – skaidrot IZM pārstāvju izteikumus, ka SMT vidusskolas posmā esot “kompensēti”² un līdz ar to skolēniem vidusskolā netiek ne paredzēts, ne sniegts jebkāds pedagoģisks un IKT atbalsts. Šādu pamatojumu IZM ierēdņi ir izmantojuši arī tiesā, liedzot vidusskolēnam ar disleksiju nepieciešamo atbalstu. Šīs premisas skaidrojums ir ļoti svarīgs esošās darba grupas kontekstā, lai definētu vajadzību grozu arī vidusskolēniem ar SMT.
5. Sākotnēji darba grupas vadība pat atteicās izsniegt LU 2013.gada LU ziņojumu „Latvijas Republikas speciālo izglītības iestāžu sistēmas izvērtēšana”, uz kuru atsaucās kā tādu, kurā apgalvojums par “SMT kompensēšanu vidusskolā” esot pamatots. Tikai vēršoties pie Jums, darba grupas vadība šo pētījumu nosūtīja LDB pārstāvjiem. **Iepazīstoties ar šo pētījumu, pārliecinājāties, ka tajā apgalvojums, ka vidusskolā SMT ir “kompensēti”, nav pamatots, jo nemaz netika pētīts, līdz ar to uzskatām, ka atbildīgās personas falsificē datus, lai pamatotu skolēnu ar SMT pilnīgo diskrimināciju vidusskolā.**
6. Kad 13. Janvārī LDB pārstāve J. Simanovska lūdza Īvāni sniegt skaidrojumu par šo jautājumu, Īvāne paziņoja, ka tas nav iekļauts darba kārtībā. Kad J. Simanovska atgādināja iepriekšējās sēdes norunu, ka par šo jautājumu runās, un norādīja arī uz saviem elektroniskajām vēstulēm darba grupas vadītājam pirms sanāksmes, atgādinot par šī jautājumu iekļaušanu, Īvāne piedāvāja J. Simanovskai atstāt darba grupu un apspriest šo jautājumu ārpus sanāksmes ar M. Raščevsku. **Tas ir pretēji labas pārvaldības principiem, jo jautājums tika noraidīts bez jebkādas argumentācijas, pretēji solītajam.**

C. Būtisku diskusiju neatspoguļošana vai sagrozīšana sēdes protokolā

7. Latvijas disleksijas biedrība 2017.g. 23. janvārī darba grupas sekretariātam iesūtīja papildinājumus 2017.g. 13. janv. sēdes protokolam. Darba grupas sekretariāts līdz pat nākamajai darba grupas sēdei 24.03.2017 (tātad – divu mēnešu laikā!) neizsūtīja papildināto protokolu darba grupas dalībniekiem caurlūkošanai un atteicās to darīt arī 24.03.2017. sēdē pēc E. Birznieces lūguma.

² IZM 2014.g. informatīvais ziņojums „Par atbalsta pasākumiem speciālo izglītības iestāžu pastāvēšanai izglītības iestāžu tīkla sakārtošanas kontekstā”

13.01.2017. sēdes protokola projekts tika izsūtīts tikai 27.03.2017., turklāt gan ar sagrozītiem LDB dalībnieku izteikumiem, gan Reigases atbildi par viņas atzinumu tiesai par nepieciešamību vidusskolā atjaunot medicīniski pedagoģiskās komisijas atzinumu par disleksiju (13.10.2016. darba grupas sēdē Reigase, informējot par pedagoģiski med. komisiju darbu, apgalvoja, ka vidusskolā šādi atzinumi vispār netiek izsniegti un līdz ar to arī vidusskolā formāli nav neviena skolēna ar specifiskiem mācīšanās traucējumiem, kas atbilst arī paša VISC sniegtajiem datiem).

8. J. Simanovska 24.03.2017. darba grupas sēdē vispār netika ielaista – pat pēc E. Birznieces lūgumiem Mergupei-Kutraitei, gan Īvānei, lai gan uzskatījām, ka J. Simanovskai ir tiesības būt klāt un apstiprināt iepriekšējās sēdes protokolu. Īvāne atteikumu ielaist J. Simanovski 24.03.2017. darba grupā pamatoja ar to, ka J. Simanovska nav bijusi tai pieteikta, lai gan viņa bez īpaša pieteikuma bija piedalījies citās darba grupas sanāsmēs un pat prezentējusi par speciālās izglītības institucionālo modeli, gan piedalījies visos citos darba grupas aspektos, ne tikai sēdēs par SMT.

Ņemot vērā daudzus darba grupas vadītāju labai pārvaldībai neatbilstošo darba stilu un manipulāciju ar darba grupas rezultātiem, lūdzam izvērtēt darba grupas vadības darba metožu atbilstību labai pārvaldībai un spējai integrēt visu – arī sistēmas gala saņēmēju – skolēnu – intereses pakalpojuma groza izstrādē, vadoties pēc pētnieciski pamatotām, skolēniem efektīvām un mūsdienīgām speciālās izglītības metodēm, un informēt mūs par gan par pārbaudes rezultātiem, gan pieņemtajiem uzlabojumiem.

Lūdzam atgriezt speciālo vajadzību pakalpojuma groza aprakstu visiem darba grupas dalībniekiem tā sākotnējā versijā un iesniegt visu labojumu redakcijas, kā arī to autorus, lai varētu turpināt diskusiju pēc būtības.

Tāpat lūdzam pilnībā saglabāt LDB 13.01.2017. sēdes protokola papildinājumu redakciju atbilstoši mūsu iesniegtajam. Ja nepieciešama pārbaude, mums ir sēdes ieraksts, lai varētu pārliecināties par sēdē izteiktajiem viedokļiem.

Ierosinām, ka turpmāk visas darba grupu sēdes tiek ierakstītas audionesējā, lai nodrošinātu to vadības kvalitātes kontroli un novērstu domstarpības par izteiktajiem un vēlāk protokolos un citos dokumentos atspoguļotajiem viedokļiem.

Ar cieņu,

Eva Birzniece,

Latvijas Disleksijas biedrības
valdes priekšsēdētāja